

שערים

עבודת ה' ארצישראלית

גיליון 4 | תמוז תש"פ

"עיקר העניין זה לחיות מקדש.
שיהודי יקום בבוקר, יציץ מהחלון וישאל
את עצמו איפה העשן של המזבח?"
ראיון עם הרב מנחם מקובר

כיצד בחור ישיבה צריך לישון?
הרב דוד דודקביץ'

להוציא את החפצים מהבית ומהנפש...

לפני המקום

דבר מערכת

כולנו קשורים למקומות שונים -
כיצד הם משפיעים עלינו?

בית תפילה

תקופת מגפת הקורונה גרמה לכולנו לצאת ממקומנו. אמנם כל אחד הסתגר בביתו שלו, אך הרחוב הציבורי איבד את ממד המקום. התפילה ברחובה של עיר מעלה הרהורים רבים על ממד המקום, בנפש הפרטית ובנפש הלאומית. דווקא מחוץ לבית הכנסת ניתן להבין את מהותו האמיתית - בית תפילה. כן, יש לנו מבנה מיוחד המוקדש לתפילה לבורא. מקום בו מתייחדים עם המקום, עם מקומו של עולם. רבים מדברים על כך, שהלקח אותו יש ללמוד מהתקופה בה התרחקנו בעל-כרחנו מבית התפילה הוא הזהירות בכבוד בית הכנסת. וודאי שאמירה זו נכונה וראויה, אך המסר עמוק יותר - עלינו להתעצם עם ממד המקום.

חיי הקהילה העשירים של העולם הדתי גרמו, במובן מסוים, להוצאת מהות מבנה בית הכנסת מהקשרו, ומבית המיוחד לתפילה הפך המקום לבית כנסת, למקום התכנסות קהילתית. וודאי שחיי הקהילה שלנו חשובים ואף קדושים, ואנו לא חשודים בזלזול בהתוועדות חברים יחדיו סביב ענייני קדושה; אך התקופה הזו יכולה לרומם אותנו לרובד נפלא בעבודת ה', דרך המקום.

"כל הקובע מקום לתפילתו א-להי אברהם בעזרו". לכל אחד יש את מקום התפילה המיוחד לו - 'אברהם קראו הר, יצחק קראו שדה, יעקב קראו בית'.

המאמר 'זוה שער השמים', מברר על-פי תורה של הבעש"ט הקדוש היכן הוא מקום השער

לזכרו של יהושפט-יחזקאל אמיתי
עלם חמודות וירא אלוקים
אוהב תורה ואהוב על כל רואיו

תוכן הגיליון

- לפני המקום | דבר מערכת 3
- החסידות והציזנות | רבי יעקב פרידמן מהוסיאטין זי"ע 6
- זוה שער השמים | הרב דוד דודקביץ' 10
- לחיות מקדש | ראיון עם הרב מנחם מקובר 15
- בכל יום יהיו בעיניך כחדשים | שי רובינשטיין 24

שערים

כתב עת לתורת ארץ ישראל
ועבודת ה' המיוחדת בדורנו

עורך: יוסי הלוי

Yosef154@gmail.com

י"ל ע"י ישיבת רועה ישראל - יצהר

לעבודת ה' של כל יהודי, וממילא מהו הבית אליו יש להיכנס. על כל אחד ואחד לטפח את ביתו, את מקומו, ולבנות לו את השערים והמבואות הנכונים על מנת שיזכה שביתו יהיה מקום מושב לשכינה - 'בית א-להים'.

חסידות וחיבת ציון

אמנם כל אחד פוגש את הבורא דרך המקום שלו, אך לעם ישראל יש גם מקומות ציבוריים בהם פוגשים את הקב"ה. המשנה במסכת כלים (פרק א ו-ט) מתארת מדרגות של קדושה בממד המקום, החל מארץ ישראל, דרך ירושלים וכלה בקודש הקודשים, המקודש מכל מקום. ככל

רבים מדברים על כך שהלקח אותו יש ללמוד מהתקופה בה התרחקנו בעל-כרחנו מבית התפילה הוא הזהירות בכבוד בית הכנסת, אך המסר עמוק יותר - עלינו להתעצם עם ממד המקום.

שעולים במדרגות הקדושה, המקום ב"ה שורה יותר באותו מקום.

דורנו זכה לעבוד את ה' במדרגה מקודשת, במקום קדוש, בארץ ישראל. אך כידוע, הדרך לכאן לא הייתה קלה, מעשית ואף רעיונית. במחשבה ראשונה נדמה לנו שלתוכן החסידי ולעולם החסידות בכלל אין קשר לעלייה מעשית לארץ. חינוכו אותנו וסיפרו לנו שהחסידים חשבו רק על הפן האישי, והסתפקו ב"בחינת ארץ ישראל".

האדמו"רים לבית רוז'ין, על ענפיהם הרבים, התאפיינו כולם באהבת הארץ גדולה עד מאוד; וברגע שהתאפשר הדבר בצורה מעשית, קראו האדמו"רים לחסידיהם לעלות לארץ, ראו את החיוב בתנועה הציונית ובהקמת המדינה ולקחו חלק פעיל באגודת ישראל וחלקם אף בתנועת המזרחי.

אחת מהדמויות הבולטות בנוף החסידי-ארצישראלי בשנים שלפני קום המדינה ולאחריה הקמתה, היא דמותו של האדמו"ר מהוסיאטין, רבי יעקב פרידמן זי"ע, בעל ספר 'אהלי יעקב'.

כבר בסוף מלחמת העולם הראשונה הקים הרבי יחד עם אדמו"רים נוספים מבית רוז'ין הסתדרות חסידית-ציונית הנקראת "יישוב ארץ ישראל", ובהמשך אף הקים את סניף תנועת 'המזרחי' בוינה, ובכך עיצב את תודעת "עם ישראל בארץ ישראל על-פי תורת ישראל". בטבת תרצ"ז עלה ארצה יחד עם חותנו, רבי ישראל פרידמן מהוסיאטין זי"ע, וקבע עמו את מושבו בעיר העברית הראשונה, תל אביב. לסיבת התיישבותם שם אמר חותנו ש"בעיר יהודית זו אין צריחי כנסיות ולא נשמעים בה פעמוניהן" (אמירה דומה ידועה בשם הרב צבי יהודה קוק זצ"ל). לאחר פטירת חותנו, מילא ה'אהלי-יעקב' את מקומו באדמו"רות ושימש בה עד פטירתו ב"ח חשוון תשי"ז, ומקום קבורתו לצד חותנו בבית הקברות העתיק בטבריה.

המאמר "החסידות והציונות" מתאר בשפה ספרותית עשירה ומתובלת במקורות ומאידך אף שווה לכל נפש, מדוע העולם החסידי חשש מהצטרפות ותמיכה בתנועה הציונית ומעלייה לארץ בתקופתה, ובדבריו מבקר הרבי מהוסיאטין את ההסתכלות הזו ומבאר מדוע אינה נכונה. עם זאת, זהו אינו מאמר היסטורי או פוליטי, אלא לימוד והצגת השקפה חסידית בהירה ונכונה ביחס לעלייה לארץ ולמיישביה שאינם שומרי תורה ומצוות. המתבונן ישכיל,

שלא רחוקים המושגים והרעיונות המצויים בעולם החסידי המאמין בגאולה הבאה בדרך הטבע, מהרעיונות והתורות על ברכיהם התחנך. כך ביחס להתיישבות בארץ ישראל ואף באופן ההתקשרות לאומה.

המתבונן ישכיל, שלא רחוקים המושגים והרעיונות המצויים בעולם החסידי המאמין בגאולה הבאה בדרך הטבע, מהרעיונות והתורות על ברכיהם התחנך.

בית עולמים

ב"ה ההתיישבות בארץ ישראל פורחת, ועלינו להתקדם לקומה הבאה של ממד המקום הקדוש - לבית המקדש. אם בתקופה האחרונה שהינו מעט מחוץ לבתי הכנסת, אנו מציינים בשבועות הקרובים את העובדה שהקב"ה שוהה מחוץ לבית המקדש כבר מאות שנים. אולי מהציפייה לחזור לבית הכנסת גדע ונבין כיצד לצפות אף למקדש.

השנים הארוכות מאז חרב הבית עשו את שלהן, וקשה לנו לצפות לדבר שמעולם לא חווינו והרגשנו, שלא לדבר על ניסיון הבנה של מהות המקדש וקדושתו. במידה מסוימת, לדור שלנו יותר קשה לחוש את חיסרון המקדש, שהרי אנו יושבים בארצנו לבטח, ונראה שלא חסר דבר.

את השאלות הללו ועוד נוספות, שאלנו את הרב מנחם מקובר, שעוסק שנים רבות בנושאי

המקדש. בשיחה מרתקת בביתו העמוס ספרי פנימיות, עסקנו במהות עבודת המקדש, כיצד ניתן לחוש בחיסרון שלו, מה ההבדל בין עבודת ה' במקדש לבין זו בבית הכנסת, והאם היחס למקדש שונה בארץ ישראל מאשר בגלות ועוד ועוד.

החיים בארץ בדורנו וההתעסקות בענייני ארץ ישראל והמקדש, מחייבות אותנו להתבונן בצורת עבודת ה' המיוחדת לדורנו. הסיסמה של שערים היא "כאן ועכשיו" - ההתחברות לממד המקום ולממד הזמן מעלה את נפש האדם והאומה כולה בדרך לגאולה שלימה.

הכח המחיה את נשמת ישראל היא העריגה הנפלאה לבנין בית המקדש, ולהחזרת כבודו בתכלית שלמותו האידיאלית המקוה, שרק צפיה זו מרוממת את רוח כל הדורות כולם, לדעת שיש תכלית נשגבה לחייהם והמשכם ההיסטורי. ובנקודה עליונה זו גנוז כל עז החיים של קישור האומה לארץ ישראל. וכל המצות התלויות בארץ, באיזה מדה שהם נוהגות, הן שומרות את הלח של טל חיים זה היסודי (הרב קוק זצ"ל קובץ א תרמח).

החסידות והציונות

הרב יעקב פרידמן זצ"ל - האדמו"ר מהוסיאטין

מהו עניינה של תנועת החסידות?
מדוע התנגדה לציונות?

היחס החסידי הראוי לתנועת הציונות

תפקיד החסידות - לקשר את כל אישי האומה לה

החסידות היא, כידוע, השאיפה להדבק בהשי"ת ע"י שמירת התורה והמצוות וטהרת המדות והמחשבה. החסיד עושה גם לפנים משורת הדין, אם הוא רואה בזה אמצעי לתכליתו, הוא מקדש עצמו במותר לו ועושה גם את "חוליו על טהרת הקודש".

בנוגע אל המטרה לא נבדלה החסידות הבעש"טנית מזו שקדמה לה, כי אם בזה שהבעש"ט ותלמידיו לא הסתפקו בהשתלמות נפשותם לבדנה, רק הכירו לחובה למו לקשר את כל אישי האומה למקור חי העולמים, את איש לפי מדרגתו. החסידים ההם ירדו אל העם, אשר נאנח תחת סבל הצרות והיאוש, התקרבו אליו באהבה וחבה, באהוה ורעות, חזקו אמונתו ובטחונו, טהרו את מדותיו ובאור קדושתם האירו את מחשכיו. ועם כל אלה אשר לא יכלו ללכת לבדם ב"מסלה העולה בית אל" בלי הנהגה תמידית, עמדו בקשר תמידי ולא הסבו את עין השגחתם מעליהם. ויהי מספר הנמשכים אחרי החסידים ההם הולך וגדל. החסידים המנהיגים נקראו מני אז 'צדיקים' (לא במובן

* פורסם בשבועון "המזרחי" גיליון 5 שבט תרפ"ד. ההדגשות אינן במקור ונוספו על ידינו.

לתחית האומה ולשיבת ציון. ובתנועה הזאת משתתפים גם אנשי שם, אשר ראו עד כה בטמיעה הגמורה את פתרונה היחיד של שאלת היהודים.

החסידים ההם ירדו אל העם, אשר נאנח תחת סבל הצרות והיאוש, התקרבו אליו באהבה, וחבה, באהוה ורעות, חזקו אמונתו ובטחונו, טהרו את מדותיו ובאור קדושתם האירו את מחשכיו.

חסידות הנאמנה למסורתה, האמנם לא היתה צריכה להתייחס לחזיון נפלא ונהדר כזה בפנים יותר מסבירות, למרות אשר היתה התנועה הציונית בתור ילידת חניכי ההתבוללות ויונקת שדי קולטורה (=תרבות) זרה, מעורבת בפסולת וסיגים? מתינות גדולה וזהירות יתירה היתה נחוצה אמנם מצד החסידות בתחלה, אבל בכל זאת, האמנם לא היתה חובתה להכיר את הניצוצות הטובים שבציונות, לבררם ולהלהיבם ולהוציא יקר מזולל?

אולם למען הבין את התנגדות החסידים אל הציונות צריך להזכיר את השקפתם על גאולת ישראל ושיבתו לארצו ולהתבונן גם על אופן התעמולה הציונית והתפתחות הרעיון הלאומי בימים ההם.

המפלגות הגדולות אשר נחלה האומה העברית אחר חורבן בית שני מדי נסותה לפרוק מעל ארצה עול זרים, והצרות הרבות והרדיפות הנוראות אשר סבלה במשך הגלות הארוכה

הרגיל (לפנים) והמונהגים נקראו 'חסידים'. הצדיקים האלה השתדלו תמיד, בהתאמה למטרת החסידות הבעש"טנית, לקרב גם את הרחוקים ביותר. ואם ראו יהודי הולך בעצת יצרו עד הקצה האחרון, גם אז לא אמרו נואש. בפסיכולוגיה עמוקה השכילו למצוא זכות לכל איש מישראל. לא חרפו, לא דחו ולא הפרידו. אופיינית היא תשובת הצדיק הקדוש מרוז'ין ז"ל לחסיד אחד: 'אתה מתפלא עלי, כי מרבה אני ללמד זכות על רשע? כתוב בתהלים: "ועוד מעט ואין רשע והתבוננת על מקומו ואיננו" - אם תראה אדם אשר "עודנו מעט אין רשע", כלומר עוד לא כולו רע, ו"התבוננת" ותאמר לנפשך, כי לו היית אתה "על מקומו, ואיננו", כלומר, לא היה בכך גם מקצת הטוב הנמצא ברשע ההוא'. ניצוץ טוב אחד בלב יהודי, גם אם הלך הלוך ורפה, הלוך ודעוך, משך אליו תשומת לבם ויתאמצו בכל כחם וחכמתם להבעירו, עד כי ההבערה ללהב יצאה.

פלא התנגדות החסידות לתנועה הציונית

היודע את החסידות מהצד הזה יעמוד משתאה, בהתבוננו על השנאה העזה וההתנגדות הנמרצה, אשר פגשה הציונות על דרכה מראשית התפתחותה עד ההצהרה הבאלפורית מצד רוב החסידים ומנהיגיהם. הגע בעצמך! איש יהודי, אשר חינוכו ודרך השכלתו כבר הרחיקוהו מאד מאד מהתורה והאמונה, למרות איתן מצבו האינקומוני המיוסד על כשרונו הגדול ורוחו הכביר, למרות התקוות המזהירות הנשקפות לו על דרך טמיעתו, מתעורר פתאום ומכיר כי אין דרך נכונה לפני יהודי כמוהו כי אם לשוב אל יהדותו, ואין דרך אחרת לפני עמו כי אם לשוב אל ארץ אבותיו. ובלי התמהמה, הוא עובר מן המחשבה אל המעשה. ולקול קריאתו הולכת ומתהווה תנועה עממית מפליאה, השואפת

והמרה, הפילו את לבכה והרפו את ידיה והולידו בה את הדעה המוטעית, כי שיבת ישראל לארץ אבותיו לא תתכן בשום אופן לפני הגאולה המשיחית. היו אמנם גדולי ישראל, אשר נבאו את השיבה הטבעית לפני הגאולה הגמורה (רד"ק תהלים קמו ג; רמב"ן שיר השירים ה יב ועוד), אולם דברים כאלה לא מצאו מסלות בלב העם, כי לא יכלה נפשו הנחם כי אם ב"קץ הפלאות". ויהי שיבת ישראל ציונה והגאולה המשיחית לדבר אחד.

מאבקים פנימיים הדדיים

והנה בהגיע השמועה למקומות החסידים, כי דוקטור יהודי אחד "אומר" להשיב את ישראל לארצו, היה הדבר למלתא דבדיחותא: דוקטור - ומשיח! אבל ההומור נהפך בזמן קצר לחמה ולמשטמה. נואמים ואגיטטורים (=תעמולנים) החלו לבוא לעשות תעמולה ציונית בתוך היהדות החרדית, ומהם קטני אמנה אשר רבות פעמים לא נשמרו בלשונם מלחפאות דברים אשר לא כן. וחברות ציוניות נוסדו בכל עיר ועיר אשר מלבד ערכן ההסתדרותי לא נראה מהן החוצה רק כי חנוכה נהפכה ל"חג המכבים" ותחת הדלקת הנרות - מחולות בחורים ובתולות יחדיו. ויהי קצף החסידים הולך וגדל ולא ראו בציונות כי אם כפירה, הסתה והשתובכות ולא ידעו ולא הבינו, כי הם שופכים את הילד עם מי הרחצה.

והרעיון הלאומי הלך הלוך והתפתח. הציונים לארצותיהם החלו לעבוד גם עבודת ההווה, ובבחירות השונות אל הפרלמנטרים והמועצות העירוניות הציגו הציונים קנדיטים (=מועמדים) לאומיים, ועל ידי זה עלתה חמת התושבים השכנים, אשר הורגלו לחשוב את היהודים לבני הלאום אשר בו הם יושבים. גם היהודים המתבוללים השמיעו תרועת מלחמה, כי היתה הציונות למעצור ולאבן נגף בדרך הטמיעה. ו"התקיפים" בכל עיר ועיר, אשר

חשיבותם אצל ה"פריץ" או אצל שר המחוז היא יסוד פרנסתם וכבודם, גם הם קמו אז בחרון אפם, ועל התועלת העצמית שמו גם מעטה קנאה דתית וישסו את ההמון היהודי בציונים ויתנו אותם למסיתים, למדיחים ולמחרפי הדת, אשר יוסיפו עוד חטא על רשע ב"המרידים" את היהודים נגד "הממשלה" וימיטו עליהם שואה, אשר תוצאותיה תהיינה קלקול הפרנסות וסתימת מקורות המחיה.

גם מנהיגי החסידים לא ראו אז אחרת. והמעטים שבתוכם, אשר הטיבו לראות כי בציונות האור והחושך משתמשים בערבוביה,

**היודע את החסידות
מהצד הזה יעמוד
משתאה, בהתבוננו על
השנאה העזה וההתנגדות
הנמרצה, אשר פגשה
הציונות על דרכה
מראשית התפתחותה עד
ההצהרה הבאלפורית
מצד רוב החסידים
ומנהיגיהם.**

ובהגות סיגים מכסף יצא לצורף כלי נחמד - לא הרהיבו עוז בנפשם לחוות דעתם קבל עם פן יכולע להם. כי לא כל דור זוכה למנהיגים בעלי יוזמה עצמית וכבירי כח להטות את העם לכל אשר יחפצו. בימי "קטנות המוחין" של האומה "גם נביאיה לא מצאו חזון מד" ומנהיגי הדור שבתקופות כאלה הם לרוב בבחינת "מלכות דלית לה מגרמה כלום", כעין נקודת השריפה, אשר אין לה אור עצמי והיא רק קבוץ של קוי אור הבאים מסביבתה ומתרכזים בה.

והמריבות גדלו והקטטות רבו, ותהי הציונות לזעזע (=זוועה. ע"פ דברים כח כה) בעיני החסידים. ובימים ההם כל עם הארץ וצבוע, בחפצו להתחסד ולהכבד בעיני ההמון, המטיר אש וגופרית על הציונים. בינתיים באה המלחמה והביאה לנו את ההצהרה הבאלפורית, ולרגלה בא גם שינוי לטובה בהתייחסותם של החסידים אל הציונות, וחלק גדול מהם החל לאט לאט לראות בה אצבע אלוקים. רבים התחברו להמזרחיים, וצדיקים אחדים, בלי הכנס אל ההסתדרות באופן רשמי, תומכים אותה, בשקלם את השקל המזרחי ובהרימם את תרומתם לקרן היסוד ולקרן הקיימת.

אבל עוד רבו הנרגנים ומחרחרי הריב וחפצי הפירוד, אלה ל"שם שמים", אלה מתוך פטריוטיות מגוחכת ואלה מתוך אידיאולוגיה זרה, ולא ישימו לב אל פציעה האנושיים של האומה ואל הסכנות הגדולות אשר היא צפויה אליהן.

עלייה לארץ - תיקון חטא המרגלים

ומה נאמנו דברי החכם הקדוש ר' שלמה אפרים ז"ל בספרו כלי יקר על התורה (דברים א א).

הוא כותב: "בין חטא העגל ובין חטא המרגלים כרע רבץ (ישראל) ודוחו ולא יכלו קום, כי אין הצלה מפני עקת אויב כי אם באחד משני דרכים או בשניהם כאחד, הן מצד השגחת השי" המציל לכל הדבקים בו, כשהן מקיימים ואהבת את ה' אלוקיך; הן מצד הטבע, כשהן מקיימין ואהבת לרעך כמוך, אז איש את רעהו יעזרו אף אם הם חוטאים... ובשני זמנים אלו (י"ז בתמוז וט' באב) אבדו ישראל שניהם, ואל מי ינוסו לעזרה? ב"ז בתמוז עשו העגל ופנו אל ד' עורף... [ואז אבדו ההצלה הבאה מפאת ההשגחה]... ובט' באב היה מעשה המרגלים, בו ביום נולדה שנאת חנם בישראל, אשר החריבה בית ראשון ושני... כי אבדה גם

ההצלה הטבעית... לפיכך "כל רודפיה השיגוה בין המצרים" 'כל' משמע אפילו רודף כל דהו, (אפילו) חלש יוכל להם, כי בזמן אחד נאצו את קדוש ישראל, חללו את קדושת ישראל התלויה באחדות האומה, ובזמן שני נזרו אחר מן השכינה, ואל מי ינוסו לעזרה?... וכדי לזרום על התשובה, אמר משה, כי אם לא ישובו, אז מעשה של פארן יקבע להם בכיה לדורות, כי בו מאסו בארץ הקדושה, על כן יהיה דינם לגלות ממנה, כאשר באמת גלו בט' באב, ובמעשה תופל יסובבו בקיעת העיר וכו'".

אולם לקול תרועת האנטישמים, אשר בעת האחרונה עתקו גם גברו חיל, הקיצו גם מתבוללים רבים מתרדמתם ויראו את ענבי התבוללותם - והנה באושים! ועל כל צד חודרת לאט לאט ההכרה, כי נחוץ לאחד את האומה ולהחיותה ולחזקה ולהחלימה ולחדש את נעוריה בארץ אבותיה. וההתענינות של מפלגות גם בלתי ציוניות בבנין ארץ ישראל ו"הבחירות המשותפות" במדינות שונות סימן יפה הן, כי אחדות האומה הולכת ומתממשת. והבה נקוה, כי בזכותה ובזכות בנין הארץ, שהם תיקון החטא האחד הנזכר ב"כלי יקר", יתוקן במהרה גם החטא השני, כי ישלח ד' את אליהו הנביא, והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם.

זֶה שֵׁעַר הַשָּׁמַיִם

הרב דוד דודקביץ,

ראש ישיבת 'רועה ישראל' ורב היישוב יצהר

מה העיקר והטפל בחיינו לפי הבעש"ט?
איזו עבודה גילה יעקב אבינו בהר המוריה?
איך מאירים את הבית באור תורה?

על אור התורה המאיר את החיים

שער ובית - עיקר וטפל

הבעש"ט זי"ע ותלמידו המגיד ממעזריטש זי"ע לא כתבו ספרים מעצמם, והספרים שיש לפנינו הם ליקוט מתורתם שנכתבו על ידי תלמידיהם. במבט ראשוני יתכן שהסיבה לכך שהבעש"ט והרב המגיד לא כתבו את תורתם מחוסר זמן, אך צאצאי הרב המגיד אומרים שאינם כתבו בעצמם מפני הקושי לצמצם את המחשבות הגדולות שלהם למילים כתובות. על כן תלמידיהם הגדולים והצדיקים בני הדור השני והשלישי לחסידות כתבו דברים ששמעו מפיהם או דברים מעצמם ובתוך תורתם הטמיעו רעיונות של הבעש"ט והרב המגיד. המפורסם מבין התלמידים המצטטים את דברי הבעש"ט תדיר הוא רבי יעקב יוסף מפולנאה, שכל ספריו קרויים על שם יוסף הצדיק; כך ספרו הגדול 'תולדות יעקב יוסף' שעל שמו הוא נקרא 'בעל התולדות', ה'כתונת פסים', 'צפנת פענח', 'בן פורת יוסף' ועוד.

לימים באו אחרים ופרסמו ספרים נוספים מליקוטי תורות של הבעש"ט. המפורסמים שבהם הם "כתר שם טוב" שיצא בהוצאת "קה"ת, וכן ספר שנקרא "בעל שם טוב על התורה" ובו ליקוטים מתורות שגלוקטו מספרים רבים וסודרו לפי סדר פרשות השבוע.

בליקוט דברי הבעש"ט על התורה, יש תורה חשובה ויסודית (ויצא יב):

"מה נורא המקום הזה, אין זה כי אם בית אלקים וזה שער השמים". קשה, דבשלמא אם היה אדם אחד עומד כנגדו, ואומר שאין זה בית אלקים, רק בית אחר כמו אכסניה וכדומה, אז היה שייך לומר לו בלשון זה - אין זה כמו שאתה אומר, כי אם בית אלקים הוא. אבל כיוון ששום אדם לא עמד כנגדו להכחישו, מהו הלשון "אין זה כי אם בית אלקים"? הוזה ליה לומר "וודאי זה בית אלקים".

שואל הבעש"ט שאלה פשוטה על לשונו של יעקב אבינו. הרי אף אחד לא טען שאותו המקום בו ישן אינו בית א-להים, ואם כך, מפני מה יעקב קורא בלשון ניגוד ונשמע כמופתע - "אין זה כי אם בית א-להים"?

בפשטות, התשובה די ברורה. יעקב יוצא מארץ ישראל ובדרכו לחרן הוא נעצר במקום אליו הגיע בשעת השקיעה, שם הוא גם את שנתו. בבוקרו של יום הוא מגלה שהמקום אותו חשב למקום סתמי אינו כי אם בית א-להים! אך הבעש"ט מסביר בצורה שונה מהפשט: ופירש על פי הגמרא (שבת לא ב): "מכריז רבי ינאי חבל על דלית ליה דרתא, ותרעי לדרתא עביד" (= חבל על מי שאין לו בית אך שער לבית הוא עושה).

אמרה זו של רבי ינאי נוגעת להרבה תחומים בחיים. פעמים רבות אנשים פועלים למען משהו אך מרוב שהם עסוקים בהכנות, בשער, הם שוכחים את התוכן ואת התכלית - שהוא

1 חז"ל (ברכות כו ב) לומדים שיעקב תיקן את תפילת ערבית מהפסוק (בראשית כח יא): 'וַיִּפְגַּע בְּמָקוֹם וַיֵּלֶן שָׁם כִּי בָּא הַשָּׁמַיִם'. הקב"ה סידר שיעקב יעצר במקום ההוא על ידי שקיעת החמה טרם זמנה - "כי בא השמש". על דרך ההלצה אולי יאמר שיעקב היה חסיד ותכנן להתפלל סמוך לשקיעה, וכשהוא התכוון לתפילת מנחה שקעה השמש במפתיע ויעקב מצא את עצמו לאחר צאת הכוכבים. מה יעשה יהודי שפטפס תפילת מנחה? ישלים בערבית. ומסיבה זו תיקן יעקב את תפילת ערבית... ניתן ללמוד מכך שיעור גדול, שאם אדם פטפס משהו ומרגיש בעקבותיו חסר, שלא ישאיר את החלל כך אלא יתקן אותו בדבר אחר.

הבית עצמו. ישנם הורים המשיאים את ילדיהם ומפספסים את רגעי הקודש של החופה מפני שראשם טרוד בכיבוד האורחים בברכות. אסור לתת לדברים הטפלים להסיח את דעתנו מהעיקר.

דבר זה אינו נוגע רק באירועים שונים, אלא בכל דבר בין אדם לעצמו בו הוא הופך את הטפל לעיקר. ישנם אנשים הבונים לחייהם תפאורות ללא כל תוכן מאחוריהן, ונותנים לדברים טפלים אלו את עיקר המשמעות.

ישנם הורים המשיאים את ילדיהם ומפספסים את רגעי הקודש של החופה מפני שראשם טרוד בכיבוד האורחים בברכות. אסור לתת לדברים הטפלים להסיח את דעתנו מהעיקר.

בכניסתו מה הוא אומר

מסביר הבעש"ט:

ופירש רש"י ז"ל דהתורה היא שער ליראה, (יוצא מכך שהעיקר, ה'דירה' עצמה, היא היראה) והנה ידוע שיעקב היה נטמן בבית עבר י"ד שנה, ועסק בתורה קודם שהלך לחרן. והנה כל הי"ד שנה לא הרגיש עדיין הארה כזו, כמו שהרגיש כאן, בהר המוריה, מקום בית המקדש.

מדי פעם יוצא לאדם שלמד שנים רבות בישיבה להתפלל בבית כנסת ספרדי עממי, ועם כל השנים והתפילות בישיבה, הוא מקנא בתפילת ה'בעלי בתים' באותו בית הכנסת. בתמימות בה

הם מתפללים ולמרות שהם ממהרים לעבודה הם מתפללים בנחת; "פתח אליהו", קרבנות ועוד נשארים הם לאחר התפילה לשתות בצוותא תה עם נענע. אותו בחור חשב שאין תפילה יותר טובה מאשר בישיבה ופתאום לאחר כמה שנים היתה לו הארה דווקא בבית כנסת פשוט ועממי. כך חש יעקב אבינו. הוא יוצא מביתו לאחר ארבע עשרה שנה בהם היה ספון וטמון באהלה של תורה - ישיבת שם ועבר ומגיע למקום שבמבטו הראשוני הוא כביכול סתמי ומקרי, אך דווקא שם הרגיש משהו מעבר למה שהרגיש בשנות התמדתו העצומה בישיבה².

על כן אמר מכח שאני רואה מה נורא המקום הזה - אני גוזר ואומר "אין זה כי אם בית אלקים". זהו עיקר ביתי ודירתי, כמו "ביתי בית תפילה". ו"זה" - פירוש, תלמודי שיש בבית עבר, הוא "שער השמים" לבד, שאינו אלא תרעא לדרתא.

הבעש"ט מחלק את הפסוק לשני חלקים כאשר כל אחד מכנה מקום אחר בשם זה. "אין זה כי בית א-להים" - הוא המקום בו ישן יעקב ובו התפלל ערבית; "זוה שער השמים" - ישיבתו של עבר. דהיינו, בית עבר הוא השער לבית א-להים.

ניתן לטעות בדברי הבעש"ט ולחשוב שמאחר ובדבריו אלו הוא הדגיש את מעלת עבודת התפילה ויראת ה' ואהבתו והגדיר אותם כתוכן הפנימי של הבית, הרי שאת לימוד התורה הוא מקטין ומגדיר "רק" כשער בלבד, אך נראה שזו ראייה מוטעית. הבעש"ט רוצה לומר שישיבת שם ועבר אמנם השער ביחס לבית, אך כמו במשל כך במשל וזהו שער הכרחי אשר בלעדיו לא ניתן להיכנס כלל לבית. ודאי שאי אפשר להגיע לעבודת התפילה השלמה מבלי להתמסר לתורה כראוי כמו שיש חשיבות רבה לשער בו נכנסים. לומדי התורה מתפללים בכל בוקר תפילה, אותה הגדירו חז"ל (ברכות כח ב) כתפילה

2 תורה דומה לדברי הבעש"ט מצויה בדברי המאור ושמש' על פסוק זה.

בכניסה לבית המדרש. לכניסה יש תפקיד חשוב. העומד בשער מכין את עצמו לנוכחות במקום אליו נכנס וההכנה הזו משפיעה על ההתנהגות בתוך המקום עצמו.

על כן מדבריו אלו של הבעש"ט לא רק שאין לחשוש לקבל רפיון ביחס ללימוד התורה אלא הם מרוממים את מעלת התורה שהיא זו שפועלת על האדם להתרומם מעלה מעלה ולהתקשר בקשר עמוק עם בוראו "לאהבה את ה' אלוהיכם ולעובדו בכל לבבכם".

אותו בחור חשב שאין תפילה יותר טובה מאשר בישיבה ופתאום לאחר כמה שנים היתה לו הארה דווקא בבית כנסת פשוט ועממי.

עבודת השינה

האזהב ישראל מאפטא מסביר שיעקב גילה באותו הלילה "עבודה" חדשה, עבודת השינה. עם תורה זו של האזהב ישראל הסתובב ר' שלמה קרליבך זמן רב.

וכך אומר האזהב ישראל:

"וישכב במקום ההוא ויקץ יעקב משנתו ויאמר אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי". יש לומר כי אותן י"ד שנים שהיה נטמן בבית שם ועבר לא שכב יעקב, רק היה לומד באהבת השי"ת בלימודו. אבל בשינה לא היה יודע שאפשר לעבוד את השי"ת. וכאשר בא אל המקום ההוא, וישכב ויחלום, אז ראה יעקב אבינו שיש בשינה גם כן יכולת לעבוד את השי"ת. זהו "ויקץ יעקב משנתו, ויאמר אכן יש ה' במקום הזה", פירוש, רואה אנכי

היום שיש ה' גם כן בשינה. "ואנכי לא ידעתי", פירוש, מזה לא ידעתי עדיין עד עתה, והבן'. בעוד שהבעש"ט הסביר שישיבתו של עבר היא ה'שער' ל'בית' אותו גילה יעקב אבינו. על פי דברי האזהב ישראל מתברר לנו מהו אותו 'בית' שגילה יעקב.

רש"י (ד"ה וישכב) אומר שיעקב לא ישן במשך השנים ששהה בבית עבר, וכעת, כשהגיע למקום ההוא, הוא ישן כל הלילה. לפעמים בחור ישיבה חוזר לביתו אחרי 'זמן חורף' עמוס ופורה בו למד בהתמדה ובחשק רב, אך בבוקר הראשון של בין הזמנים אותו בחור מתעורר לאחר כל מנייני תפילת שחרית. זו הרגשה קשה מנשוא, כאילו כל הלימוד שלו בישיבה היה חיצוני וכל התנהגותו בימים בהם הוא בביתו מנוגדת לחלוטין לרוח של המקום בו הוא למד.

לא משנה מה האדם לומד, השאלה היא מה המשקל אותו הוא נותן לחיבור לנותן התורה ברוך הוא, ולעבודת הלב. על ידי ההתבוננות והדבקות, האדם מכוון את עצמו לשער המתאים לו.

לאחר ארבע עשרה שנים בהם נדדה שנתו מעליו, בהם התמיד באופן עילאי ולא נזקק לשאלה איך מיישמים תורה גדולה זו בחיי היום יום, מגלה יעקב אבינו כיצד בחור ישיבה צריך לישון - כיצד לחיות את חיי המעשיים באורו של בית עבר. אומרים בשם הרבי הרש"ב זצ"ל,

הרבי החמישי בשושלת חב"ד, שחסיד אכן צריך ללמוד ולהתפלל כמו חסיד, אך צריך הוא גם לאכול ואפילו לישון כמו חסיד.

דבר זה מתבטא בכל תחומי החיים. לא מספיק ללמוד את פרק "השואל את הפרה", אלא ליישם את הנאמר כאשר אתה משאיל רכב לחברך. אדם יכול לדעת היטב את כל סדר נזיקין אך בצאתו מבית המדרש הוא נשאר 'שור המועד'.

תורה לשמה

כפי שלמדנו אמנם לא נכון להישאר ב'שער' ולא להכנס ל'בית', אך יש לזכור שאין לבית שער אחר כי אם לימוד התורה. על האדם מוטל לכוון את לימודו על מנת שיהווה שער דרכו יעבור בצורה המתאימה. הבעש"ט (עה"ת ואתחנן, כו) מנחה את לומד התורה לעצור בכל שעה מלימודו ולייחד את הלימוד לנותן התורה. לא משנה מה האדם לומד, השאלה היא מה המשקל אותו הוא נותן לחיבור לנותן התורה ברוך הוא, לדבקות ולעבודת הלב. על ידי ההתבוננות והדבקות, האדם מכוון את עצמו לשער המתאים לו.

לפי הסבר זה תמוה שם המושג 'תורה לשמה'. אם הלימוד הוא לשם נותן התורה היה נכון לומר 'תורה לשמו'? על כך עונה בעל הנתיבות שלום, שתורה לשמה פירוש לשם התורה, לשם היעוד והתכלית של התורה. לא רק על מנת להבין את התורה, אלא כדי לשמוע מה התורה אומרת ומה היא רוצה ממך³.

3 בעיתון 'הצופה' שיצא בעבר היה טור של יוסק'ה שפירא, בנו של האדמו"ר החלוץ רבי ישעיה'ה שפירא אחיו של הרבי מפאסצ'נא הי"ד זצוק"ל. באחד הטורים הוא סיפר ששאלו את הרב קוק מדוע הוא נלחם רבות למען עבודה עברית בעוד הרב מבריסק התיר להעסיק גויים מפני הפער הגדול במחירים. הרב זצ"ל נאנח וענה שמבחינה הלכתית הרב מבריסק צודק שאכן מותר הדבר, אבל "מה התורה רוצה מאיתנו?" התורה רצתה שיהיו פועלים יהודים. ניתן למצוא היתרים לדברים רבים, אך השאלה הגדולה היא מה התורה באמת רוצה מאיתנו.

לחיות מקדש

ראיון עם הרב מנחם מקובר

לקראת ימי בין המצרים, נפגשנו לשיחה עם הרב מנחם מקובר כדי לברר את מהות המקדש, איך מתחברים אליו בדור שזכה לחזור ארץ ישראל ולנסות להבין איך עבודתו מתבטאת ביום-יום.

קדושת המקום

גיליון 'שערים' היה אמור לצאת לקראת חג השבועות, אך כמו את כולם, גם אותנו הקורונה תפסה לא מוכנים והחלטנו לדחות את ההוצאה של הגיליון בחודש, בתחילת חודש תמוז. ואי אפשר להוציא עלון כלשהוא בתקופה הזו בלי לעסוק בבית המקדש. קפצנו על ההזדמנות, וחשבנו את מי אפשר לתפוס מוכן ומזומן לראיון בנושא הזה. הרב מנחם מקובר היה כתובת ברורה.

נראה שהרב מקובר לא מסוגל לחיות בלי קשר למקדש. לאחר שנים שגר בירושלים, בחר הרב מקובר לעבור דווקא ליישוב שילה, מקום המשכן. אני רגיל שאנשי המקדש מלאי מרץ והתלהבות, ודמותו הרגועה של הרב מקובר לא התאימה לי כל כך עם התדמית הזו, אך אל דאגה, כשמגיעים לנושאי המקדש, בהם עוסק הרב מקובר שנים רבות, העיניים המיוחדות של הרב נדלקות.

אני חושב שהשאלה הראשונה שעולה לכל יהודי כשהוא חושב על בית המקדש היא איך הוא, יהודי שיושב היום בארץ ישראל, יכול להתחבר למשהו שהיה קיים לפני אלפיים שנה? במיוחד שמדובר במקום מעשי וחוויתי, ולא בתורה שכלית שיכולה לעבור במסורת. אז איך יהודי יכול בעצם להתקשר

כהוצאה מרשות לרשות האסורה בשבת משום שהחפץ לא נח ברשות הרבים.

כך היה יעקב אבינו. הוא לא נח בחוץ לארץ, וכל קורותיו שזורות ברצף אחד ללא פרשיות פתוחות או סתומות, ללמדך שיעקב לא נפרד מארץ ישראל.

יעקב אבינו שמר על חייו ברצף אחד כדי שהדברים עליהם עמל ב'שער' יכנסו עמו ל'בית'. כאשר מתפללים בכניסה לבית המדרש כל הלימוד מתעלה וממילא נשארים בדבקות מתמדת. כך גם בכניסה לביתו של כל אחד ואחד ואף בכניסה לבית העסק ולחדר האוכל. כל אחד יכול ליטול את כתר התורה המונח בקרן זוית ולהאיר ממנו את ביתו וכל ארחות חייו.

נזכה בעז"ה להכניס את אור התורה לביתנו ולהאיר בה את עינינו. ה' ישמור צאתנו ובואנו לחיים טובים ואמתיים.

רצף החיים

נחתום בדברי השפת אמת (ויצא תר"ן):

בסדר ויצא לא נמצא שום פרשה פתוחה או סתומה, וכן הוא בספרי מסורות. כי לא יש סדר כזה בתורה. ונמצא דהרמז שלא פסק יעקב אבינו, ולא הסיח דעתו מרגע שיצא לחוץ לארץ עד שחזר, ויפגעו בו מלאכי אלקים. זה שכתוב "וישבת עמנו ימים אחדים", שכל הימים שיהיו כל הימים בחדות ודביקות בשרשו. וזה היה עיקר הנזר והבקשה "אם יהיה אלקים עמדי", שלא יפרד מהדביקות ע"י לבן הרשע ותחבולותיו.

פרשת ויצא אינה מחולקת לפרשיות כלל וכולה מקשה אחת. לומד מכך השפת אמת שיש רצף החורז את קורות יעקב אבינו מיציאתו לחוץ לארץ ועד חזרתו ארצה.

ניתן להסביר את דברי השפת אמת בשתי דרכים. האחת היא שיעקב מעולם לא עזב את עולם הישיבה, ואף בעולם המעשה הוא קשור בקשר חי ללימוד הישיבת⁴.

אך אפשר לומר שישנה עוד דבקות ממנה לא נפרד יעקב אבינו בזמן שהותו בחרן והיא הדבקות בארץ ישראל. בהלכות שבת מפורש שאם יהודי הוציא חפץ מרשות היחיד והלך איתו ברשות הרבים בלי לעצור, ולבסוף חזר לרשות היחיד ושם עצר - דבר זה אינו נחשב

⁴ באחת הפעמים שהרב צבי יהודה היה נוכח בברית היא התעכבה מסיבה כלשהיא. בזמן שחיכו הגיע אחד התלמידים והציע לרב ספר. שאל אותו הרב צבי יהודה "וכי אי אפשר ללמוד ללא ספר?". זהו לימוד חשוב שאפשר לחיות את חיי הלימוד אף בלי לקחת את הגמרא לכל מקום.

כך גם מסופר (בספר הנפלא עירין קדישין) על הרבי הראשון מסדיגורא זצ"ל שכאשר הוא ברח מרוסיה, שלחו השלטונות פקודה לעצור אותו במעבר הגבול. החסידים ניסו לשחד את מפקד המעבר על מנת להעביר את הרבי אך הוא סירב. כאשר אמרו לו שהעומד לפניו הוא איש קדוש הוא הסכים ועמד על המרפסת על מנת לראות אותו. כשעבר לפניו הרבי, אשתו של המפקד שאלה אותו מדוע לאיש הקדוש אין תנ"ך בידו? כאשר שמע זאת הרבי מסדיגורא הוא אמר לחסידיו שכשהתורה מצווה את מלך ישראל לכתוב לו ספר הוא היא מצווה "והיתה עמו וקרא בו כל ימי חייו". ופירש הרבי מסדיגורא, "וקרא בו - בתוכו" בתוך האדם עצמו.

רוצה את

שערים

עבודת ה' ארצישראלית

אצלך על הבמה?

פרטים בכריכה האחורית

נפשית, רגשית, אפילו שכלית - למשהו כל כך מנותק מאיתנו?

"אני קודם כל חושב שבעצם השאלה מונחת התשובה - בית המקדש לא מנותק מאיתנו. באבות דרבי נתן כתוב ש"כל תפילתם של ישראל אינה אלא לבית המקדש". בפנימיות, כל יהודי מחובר לבית המקדש ולא רק שלמי אמוני ישראל. אתה יכול למצוא את זה גם בשכבות שכביכול מנותקות ביותר. יש לא מעט סיפורים כאלה, בהם אנשים היו מרוחקים וברגע שהם קצת נחשפו לתכנים של המקדש משהו התעורר אצלם. כל יהודי מחובר בשורש לנקודה הזאת.

אין לנו חיות שלימה היום מבחינה רוחנית ואנחנו לא מבינים זאת; חוסר החיות הזו צועק 'איפה בית המקדש?', איפה הניצוץ והשורש של כל המציאות הרוחנית והגשמית? אי אפשר לחיות בלעדיו!

ספר יצירה מדבר על שלושה רבדים בבריאה, שראשי התיבות שלהם עש"ן: עולם, שנה נפש. ניצוץ הנשמה היהודי הפנימי שתול אצל כל אחד מישראל; גם ממד הזמן, השבתות והמועדים, קיים ושייך לכל אחד מישראל. לא יעזור לו שום דבר, זה קיים. כך גם בית המקדש, בחינת המקום, נמצא אצל כל יהודי בפנים, בין במודע בין אם לא במודע, הוא מחובר לרעיון של המקדש. אז התפילה הפנימית והחיבור הפנימי לבית המקדש, קיימים בכל יהודי וכל יהודי מחפש את בית המקדש. כשיהודי מחפש

את הנקודה הפנימית שלו הוא מחפש את בית המקדש. אמנם אוהבים לצטט את פירוש האלשיך הקדוש על הפסוק "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם", שמסביר שכל יהודי צריך לשכן את השכינה בתוכו, אך פשט הפסוק מדבר על המקדש עצמו. למעשה המקדש שתול ונטוע אצל כל יהודי. כשיהודי עולה לרגל ומקיים מצוות ראייה - מתעוררת הנקודה הפנימית הזו. זהו לא גילוי מחודש שמתגלה במקדש, אלא אור שגנוז בתוכך ורק צריך לעורר אותו.

אמרת שאנחנו לאחר אלפיים שנות גלות. כרגע ב"ה אנחנו לא בגלות, ויותר נכון לקרוא לכל השנים האלה 'אלפיים שנות חורבן'. אך כמו שאמרנו, למרות החורבן, הנקודה הפנימית קיימת. כתוב "טובעו בארץ שעריה", אמנם המקדש טובעו, אבל הם בארץ. מבחינה רוחנית, השערים לבית המקדש נמצאים. זו גם ההבנה לגבי הארון - לפי אחת מהדעות ה"ארון נגנו במקומו". אפשר להבין זאת במונח טכני, אך מבחינה פנימית זה אומר שהארון שם, לא רואים אותו, אבל ברוחניות הוא שם. צריך לעורר את הנקודה הפנימית בעצמך, כך שברגע שאתה מתחיל ללמד ולחבר אנשים הם מתעוררים. צריך לעורר את הנקודה הזו, כשממחישים לציבור את מראה המקדש והעבודה ומראה להם את הפאר וגם מכניס גם את התכנים הפנימיים, אז הנקודה הזו מתעוררת. לא יעזור".

הרב דיבר על נקודת המקדש שבלב. מה היא בעצם? אם זה מקום החיבור לקב"ה, כמה נקודת המקדש שונה מתפילה?

"זה לא רק החיבור לה', זה חיבור לממד המקום, לקדושת המקום. יש מקום אחד קדוש בעם ישראל. נקודה. מקום המקדש קדוש מאז ראשית הבריאה. מאבן השתיה נברא העולם; אדם הראשון נברא ממקום המזבח; זהו מקומו של גן עדן. כל ההוויה שלנו נעוצה במקום הזה, כפשוטו. במקום הפיזי יש קדושה, קדושת המקום. יש מספר דרכים להתחבר לקב"ה, על ידי קדושת הזמן ועל ידי

קדושת הנשמה, אבל אסור לשכוח את הכתר השלישי משלושת הכתרים של עולם, שנה נפש - קדושת המקום. נקודת המקדש שבלב זה חיבור למקום המקדש, המכוון כלפי בית המקדש העליון, והחיבור שלנו לשם מגיע רק מכוח החיבור למקום המקדש התחתון".

אז כמו שליהודי יש צורך להרגיש את עצמו ולחיות במרחב זמן, כך יש לו גם צורך להרגיש חלק ממקום מסוים?

"זה לא רק צורך להרגיש חלק ממקום, זה מקום שהוא מחובר אליו בצורה שורשית, המקום חי בתוכו. לא סתם התפילות שלנו זורמות דרך שם - "תל שכל פיות פונים בו". כשאומרים שד' "מקומו של עולם" זה דרך בית המקדש. זה לא רק 'מקדש שבלב', זה חיבור למקום גיאוגרפי מקודש. בעולם הווירטואלי שלנו אנו יכולים להבין את זה. כל ילד יודע שאפשר לראות ולדבר עם מישהו שנמצא מיליון קילומטר ממנו; הוא נמצא כל כך רחוק ובכל זאת הוא מחובר אליו! לא משנה איפה

פנימיות התורה היא תורת ארץ ישראל, תורה ששייכת למקום הזה. והדבר מתעצם כשיש לך יותר השפעה רוחנית בעזרת המקדש, שער השמיים.

הוא נמצא, יהודי לא יכול להיות מנותק מבית המקדש, וכמובן שהחיבור משמעותי הרבה יותר בארץ ישראל. נקודת החיבור הזו קיימת והיא מחפשת את הביטוי שלה, וכל יהודי בסופו של דבר צריך להגיע לשם כי זו אחת מנקודת החיבור שלו לקב"ה.

אנחנו לא תמיד מודעים לזה, אבל יש לנו צורך פנימי גדול בבית מקדש. הגר"א כותב שרק כשהבית עומד נוכל גם אנחנו להגיע לשלימות הרוחנית שלנו. יש שלוש קצוות [עש"ן] שהן אחת והן משלימות אחת את השניה, וכל זמן שאחת מהן חסרה אז הברכה בעולם ובנפש לא שלימה. אין לנו חיות שלימה היום מבחינה רוחנית ואנחנו לא מבינים זאת; חוסר החיות הזו צועק 'איפה בית המקדש?', איפה הניצוץ והשורש של כל המציאות הרוחנית והגשמית? אי אפשר לחיות בלעדיו!".

משכני עליון

אני מסתכל על מדפי הספרים בחדר הלימוד של הרב מקובר ולא מוצא את הספרים השגרתיים שנמצאים בבתי רבנים. עמודות שלימות של ספרי קבלה ופנימיות, נושא נוסף שהרב עוסק בו בהתמדה רבה, במסירת שיעורים ובהוצאת ספרים. רק לאחרונה הוציא הרב מקובר ספר נוסף, ביאור על ספרו של הרמח"ל 'אדיר במרום', וזאת לאחר שיצא ביאורו על 'קל"ח פתחי חכמה' לפני מספר שנים.

הרב עוסק רבות בעולם פנימיות התורה ובמקדש. יש קשר בין השניים?
"היום ההשפעות מגיעות מתוך הסתר, יש ריחוק בעולמות והעבודה היא בניצוצות שצריך לברר ולהרים. במקדש זה אחרת. האר"י הקדוש לא כתב כוונות לעבודות המקדש. הכוונות הם בבחינת הבינה, בשכל. אבל עבודת המקדש לא שכלית, היא בבחינת חכמה, כתר - "עין בעין יראו". העבודה במקדש היא למעלה מהאותיות. עבודת הכוונות היא עבודה קשה ומאומצת, אבל לא במקדש, שם הכל נפתח. נכון שהרמ"ק כן מתעסק עם עבודת המקדש, אבל צריך להגיע לסוג אחר של כוונות, לא בצורה של עבודת בירורים אלא הרבה למעלה מזה.

אלו שני הדברים שמקרבים את הגאולה. לא צריך להסביר איך המקדש עושה זאת, ועל

קשר פנימי. ממילא יהיה גם הבנה ושותפות לצדדים החיצוניים."

מי יקום במקום קדש

היו לי מחשבות בשנים האחרונות, על כך שאנו נכנסים לשלושת השבועות ומציינים את תשעה באב כמה חודשים בודדים אחרי יום העצמאות ויום ירושלים. זה ניגוד קשה להכלה, ואדם שואל את עצמו אם אנחנו בגלות או לא? איך הכסיפה למקדש מתבטאת בדור של התחלת גאולה? נשאל אחרת, האם תיקון הצות של יהודי לפני מאתיים שנה בפולין או במרוקו שונה מתיקון הצות של יהודי היום בארץ ישראל?

"ב"ה היום אנחנו במציאות שהקב"ה מצפה או אולי אפילו תובע מאיתנו להתקדם הלאה, לעשות מעשה. כשהיינו בגולה, בית המקדש הצטייר כמציאות ערטילאית, ולא הייתה מציאות של תפילה בבחינת "ונשלמה פרים שפתינו" כפשוטו, היום זו הלכה למעשה. הרב טיקוצ'ינסקי זצ"ל כתב סדרת ספרים על עניינים אלו - 'עיר הקודש והמקדש'. בחלק האחרון הוא דן בכמה שאלות מהותיות ומחשבתיות בנושא יישום הלכות המקדש, והוא כותב שם על תוקף הציווי של בניית המקדש. אלו דברים מדהימים. הוא כותב עוד לפני מלחמת ששת הימים, שלא רחוקה השעה שנוכל להפך באפשרות הגישה למקום בית מקדשינו. הוא ראה בעלייה לארץ סימני גאולה שלימה, ומשמעות נוכחות בארץ זה כסיפה למקדש. מי שמסתכל בעינא פקיא מבין שאנחנו כבר שם! הנה זה פה - "הנה זה עומד אחר כותלנו" כפשוטו.

בגלות היו געגועים באמת רוחניים, כיסופים. פה בארץ אנחנו כבר במצב אחר, עכשיו הקדוש ברוך הוא תובע מאיתנו ושואל 'איפה אתם?! למה אתם יושבים מאחורי הגדר? הקב"ה רוצה את ההתעוררות שלנו - "מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קודשו". - אנחנו צריכים לקום במקום קודשו. זהו שלב אחר."

פנימיות התורה מוכרים דברי הזוהר על הלימוד בו "בהאי חיבורא יפקון ביה מן גלותא ברחמי". בית המקדש הוא עיקר גילוי הממד הפנימי. פנימיות התורה היא תורת ארץ ישראל, תורה ששייכת למקום הזה. והדבר מתעצם כשיש לך יותר השפעה רוחנית בעזרת המקדש, שער השמיים.

הירושלמי פוסק שבניין בית המקדש קודם למלכות בית דוד, וכך גם רש"י כותב במסכת מגילה. אם כן, כל הגאולה תלויה בבית מקדש, וכדי שנהיה מחוברים באמת לבית מקדש צריכים פנימיות. אחד הספרים העמוקים ביותר על בית המקדש העתידי הוא 'משכני עליון' של הרמח"ל. הספר מגלה את הסודות הפנימיים של בית המקדש השלישי, כולל המבנה הפיזי. המקדש מחבר בין המציאות העליונה והרוחנית לביטוי במציאות מעשית. בדרך אגב, הרמח"ל מיישב בצורה נפלאה את המחלוקת הידועה אם בית המקדש ירד בנוי ומשוכלל משמיים או שיבנה בידי אדם. הוא אומר שכאשר נהיה מוכנים תרד מעין הולוגרמה על הר הבית, ולפיה נבנה את בית המקדש. ברגע שנהיה ראויים מתחילה התעוררות מלמעלה ומביאה להתעוררות מלמטה וכך בונים.

יש לנו עוד הרבה עבודה פנימית, לחיות חיים של מקדש. היום יש כאלה שמדברים על הכנה של הכהנים, זה מאוד חשוב, אבל באמת עיקר העניין זה לחיות מקדש. שיהודי יקום בבוקר, יציץ מהחלון וישאל את עצמו איפה העשן של המזבח? לא חשים את החיסרון הזה כי אנחנו בגלות, גלות רוחנית. ממילא, אם אתה לא יודע מה חסר לך, אתה חי בלי מודעות לזה. נכון, יש כמה משוגעים לדבר, אבל צריך עבודה גדולה של הכנה פנימית ציבורית. לא רק לעשות כלים, נכון שזה מצית את הדמיון, אבל זה פחות עניין של תוכן. צריכים לפנות לתודעה של הציבור ולחבר את הנקודה הפנימית של כל אחד ואחד לבית המקדש. זה דורש להיכנס לעולם הזה, ללמוד, להגות, להבין שזהו צד רוחני והקשר הוא

הרב דיבר בעיקר על התעוררות מעשית. איפה המקום של ההתעוררות הרוחנית?
”זה וודאי מחובר. הצד המעשי קצת יותר בולט כי היום אנחנו יכולים לעסוק בזה, אך וודאי שצריך גם התעוררות רוחנית ותודעתית. אך חלק מההתעוררות הזו זה חלק ההלכה למעשה.

כל עוד יהודי לא חושב איך ליישם את מצווה, כל מצווה שהיא, הוא רק יעבור על המסכת ויקבל רעיונות, אבל ברגע שזה עובר להיות הלכה למעשה - הוא צריך לדעת. החפץ חיים קרא כבר לפני שני דורות שיש להתכונן לבניית המקדש בלימוד מעשי. איפה אנחנו?! כהן היום יודע איך שוחטים, איך מולקים ואיך זורקים את דם הקורבן? צריך להתעורר!
אז וודאי שצריך להתעורר אז בפן המעשי, אבל גם בפן הרוחני והתודעתי, צריך להבין שהמקדש חסר לנו, שאנחנו צריכים את זה. בתחילת ימי בית שני הנביא חגי צעק על שלא השלימו את בית המקדש: ”העת לכם אתם לשבת בבתיכם ספונים והבית הזה חרב?”. זה לא מוסר, אלא ציפייה אלוקית המצפה שאנחנו נתעורר, ובדור שלנו אנחנו צריכים להתעורר לשלב הבא. וודאי שהמקדש הוא מקום רוחני ומקום שורש הנבואה, התפילה והתורה, אבל עכשיו הקב”ה מצפה להלכה למעשה.
ידועים הדברים של חז”ל ”ציון היא דורש אין לה, מכלל דבעיא דרישה”. אנחנו צריכים לחיות בדרישת המקדש. לדרוש! בשמיים שואלים כל יהודי אם ציפה לישועה. ציפייה זה לא רק לחלום ולהיזכר במקדש, זו ציפייה דרוכה! אנחנו צריכים להיות כמו צופה שעומד בהיכון ומחכה למטרה. אסור לנו רק לחכות למשיח על החמור הלבן, תתעורר, תעשה”.

לימוד קודשים?

”לא רק. קודם כל צריך להתעורר למציאות של מקדש, לחשיבות של המקום. היה פילוסוף יהודי שהתחיל לקיים כל מצווה רק אחרי שהבין את העניין שלה. רק כשהבין מה העניין של מצוות תפילין הוא החל להניח

אותן. אין דבר כזה, אנחנו מקבלים על עצמנו עול מלכות שמים ועול מצוות. חלק מתודעת המקדש זה המצוות המעשיות שלה וצריכים כל הזמן לחיות את הנושא הזה, ומתוך זה נוכל להתקדם הלאה”.

בגלות היו געגועים באמת רוחניים, כיסופים. פה בארץ אנחנו כבר במצב אחר, עכשיו הקדוש ברוך הוא תובע מאיתנו ושואל 'איפה אתם'?! למה אתם יושבים מאחורי הגדר? הקב”ה רוצה את ההתעוררות שלנו.

הלימוד שייך לכל יהודי או לכהנים בלבד?
”הכהנים צריכים לדעת את פרטי העבודה, זה התפקיד שלהם, אבל כל יהודי צריך לחזק את ההתעוררות והתודעה. כמובן שיש גם פרטי הלכות רבים ששייכים גם לישראלים. חוץ מזה, תלמידי חכמים לא חייבים להיות כהנים. במכון המקדש אין אף כהן, כולנו ישראלים. תמיד שואלים אותנו אם אנחנו כהנים. לא, אנחנו לא כהנים, אבל האחריות על ידע הלכות קדשים וטהרות מוטל על כולנו. כאשר אדם יקנה בהמה ויבדוק אם היא כשרה לקרבן, הוא צריך לדעת מה הפסולים של הקורבן ולא הכהן”.

בכל זאת, הרב מדבר הרבה על כך שהצד המעשי במקדש הוא גם מאוד רוחני. ובכל זאת, יש במקדש גם צד יותר רוחני ומופשט?
”וודאי, המקדש שייך לעולם המחשבה. מחשבה זרה, פיגול, פוסלת קרבן. למה?

כי המקדש הוא מציאות בה אתה מחובר לעליונים. על הקורבן המעשי והגשמי שלך, היה יורד אריה של אש מהמרכבה העליונה. וודאי שלעיסוק המעשי יש רובד פנימי יותר, עומק לפנים מעומק. הרמ”ק, מגדולי המקובלים, כתב הרבה על תורת הקורבנות ועל המשמעות הפנימית שלהם בתורת הסוד. מעבר לעניין של התפיסה הפנימית הרוחנית, אני משוכנע שיהודי שהיה מגיע למקדש היה מתעלה למעלה רוחנית. קוראים לזה היום חוויה רוחנית. במקדש זה היה הרבה יותר עמוק, משהו שאנחנו לא מבינים אותו. זה לא ברגש. שיהודי היה מגיע וסומך את ידיו על ראש הקורבן, משהו היה נפתח לו. כתוב בזהר שכשאדם היה שומע את שירת הלויים הוא היה עושה תשובה. זו לא סתם תזמורת סימפונית שמנגנת יצירה של שופן או מוצרט. יש פה משהו רוחני שמעורר את הנשמה. זו

אני משוכנע שיהודי שהיה מגיע למקדש היה מתעלה למעלה רוחנית. קוראים לזה היום חוויה רוחנית. במקדש זה היה הרבה יותר עמוק, משהו שאנחנו לא מבינים אותו. זה לא ברגש.

לא התעוררות רגשית ולכן זה אפילו לא ניגון בהתוועדות, זה הרבה יותר מזה. הירושלמי מספר שיונה הנביא הגיע לירושלים בין עולי רגלים, רקד בשמחת בית השואבה וחזר הביתה נביא. שהגמרא אומרת שבסוכות לא ראו היהודים שינה בעיניהם זו לא עובדה טכנית, אלא תיאור של מציאות

מעל הטבע. התיאורים האלו מלמדים שיש במקדש פתחים רוחניים, ואדם שבא עם קצת מוכנות, המקום הזה הופך לו את הראש, את הנשמה. אתה סומך את הידיים על הקורבן ואני משוכנע שאתה עובר חוויה רוחנית, זה פשוט הופך אותך. אין לנו את זה היום, את החיבור בין המחשבה, דיבור ומעשה. רק במקדש אתה מתעלה למחשבה דרך המעשה. זו המטרה של עלייה לרגל, לקחת הרגליים, את המקומות הכי נמוכים, ולהעלות אותם למעלה. בדרך כלל מסבירים ש”עומדים צפופים” הכוונה בצפיפות, אבל מבחינה רוחנית אפשר לפרש זאת מלשון 'צפים', כל מי שעומד במקדש מתרומם. אנחנו לא מסוגלים להבין את זה היום מפני שזה לא בחוויה שלנו. פעם ביקש ממני אדם מאוד רוחני בתפקיד חשוב לעלות להר הבית. לאחר שעלינו, היהודי ישב במשך שעה ברכב וניסה לעכל את מה שעבר. העלייה להר הבית שינתה לו את החיים.

כמובן שגם בפרטי עבודת המקדש גנוז עומק עצום. כשנכנסים לפן המחשבתי בעבודת המקדש מגלים עולם שלם. אחת הסוגיות הקשות בענייני המקדש, גם בלימוד ובעיקר בהסברה, היא סוגיית הקורבנות. יש אנשים שאם תנסה להסביר להם על הקורבנות הם יאכלו אותך חי...

אני תמיד אומר, וכתבתי על זה לא מעט, שאנחנו צריכים להתחבר לנקודה הפנימית של הקורבנות, שהיא העיקר. מי שמתחבר לנקודה הפנימית של קורבנות מתהפך לו הראש, והוא מבין כמה אנחנו צריכים את הקורבנות, הוא מבין שזה תיקון הבהמיות שלנו. בנו של מי השילוח מאיז'ביצ'א, הבית יעקב, כתב פירוש מדהים על ספר ויקרא, והוא נכנס לעומקים הפנימיים עבודת הקורבנות. כשאתה לומד אותו אתה מגלה משהו אחר, עולם שכולו רוחניות. פרטי ההלכות, שיש להם את המקום שלהם, זה הצד החיצוני של הסיפור, האמת זה הצד הפנימי של כל העניין, מה הפעולות המעשיות עושות בנשמה.

שילוב של חיצוניות ופנימיות

עבודת ה' תמיד נתפסת אצלנו כמשהו נקי ולבן, עמידה מול ה' בטהרה. וכשאתה עומד בתוך השקט העמוק עם הקיטל הלבן ביום כיפור או בליל הסדר ומנסה לדמיין מה מתרחש עכשיו במקדש, אתה יכול להזדעזע... המוני אנשים, בהמות, דם, בלגן - איפה טעינו בתפיסה של עבודת ה'?

"הבעיה היא שאנחנו לא מחוברים לנקודה הפנימית של המקדש. כשהייתי צעיר, הייתה אמירה של הבהמה, שהר הבית זה 'ברביקיו אחד גדול', הם התייחסו למקום כבית מטבחים. אבל רואים שחז"ל לא מדברים על ריחות רעים, להפך, עוסקים בריח הטוב של הקטורת. הרמב"ם באמת כותב במורה נבוכים שריח הקטורת מטשטש ומעלים את ריח הבהמות. אבל מה הנקודה האמיתית? כשאתה מגיע עם חיבור רוחני אז הצדדים האלו טפלים.

לפני הרבה שנים, אשתי ואני נסענו לרבי מליובאוויטש באיזה עניין. נסענו לשבוע של י' שבט, והזהירו אותי מראש ואמרו לי להתעלם מהצד החיצוני, ואם לא תתעלם ממנו אתה תאבד את כל החוויה. מסביב יש המולה גדולה, אבל אם אתה מתמקד בנקודה הפנימית - אתה חווה את זה. זו בדיוק הנקודה פה, צריך להיות מחובר לנקודה הפנימית. אם אתה מגיע למקדש רק בשביל הצדדים החיצוניים, וניתן גם להביא קורבן עם התחושה הזו, זה כמו תפילה בלא נשמה. אתה חייב להיות מחובר לנקודה הפנימית, ואם לא, בייחוד בדור שלנו, אתה מתחיל להתעסק עם הצדדים החיצוניים: מי היה ויהיה כהן, אם ראוי לשחוט בהמות ולזרוק דם, ועוד. אם אתה לא מחובר לצד הפנימי אתה נשאר בחיצוני. צריכים הכנה גדולה, זה השעיר לעזאזל שצריך לזרוק החוצה ולנקות את הטומאה."

חוץ מהחיבור למקום שהרב דיבר עליו קודם, איפה עבודת המקדש מתבטאת בחיים היומיומיים שלנו כיום, שלצערנו המקדש עדיין חרב?

"קודם כל יש תזכורות. חז"ל דאגו שאנחנו כל הזמן נזכור את המקדש. אנו עושים על קירות הבית זכר לחורבן. זה לא פרט מדיני אבילות. "גזירה על המת שישכח מן הלב", אבל פה זה לא מת ואי אפשר לשכוח. זה הלב שלנו! זו המשמעות של שלושת השבועות. זו לא אבילות על מציאות שנעלמה, אלא התעוררות למציאות העתיד. חייבים להתמקד בתשעה באב בבניין המקדש. יש לי שיעור קבוע במכון מאיר פעם בשנה - בתשעה באב. מגיעים מאות אנשים ולומדים על המקדש ועבודתו עם מצגת ותמונות להמחשה. כל החיים שלנו רצופים בתזכורות המעוררות אותנו להתעורר. תפילות, תיקון חצות ועוד. כל אלה מזכירות לנו שאנחנו צריכים להתעורר.

חוץ מהתזכורות, האדם צריך להרגיש שהמקדש מלווה את החיים שלו. וודאי שזה מתחיל בתפילה, שתוקנה כנגד הקורבנות. כשאתה מתפלל אתה מחבר את עצמך למקדש, לקב"ה. בתפילה אדם צריך להרגיש שהוא בבית קודש הקודשים ולכוון את ליבו לשם. לא רק את הרגליים, את הלב. אם הוא מרגיש שהוא בבית המקדש, הוא זוכה בבחינת מה להתקשרות פנימית למרות שעוד לא זכינו למבנה הפיזי. אדם שמקשר את עצמו למקום לוקח חלק מהקדושה הזו, הוא שייך אליה. אני חושב שזה מאוד משמעותי לעבודת ה' שלנו. בכל מערכת התפילות והמצוות יש ממד של קדושה, וחלק מההתקדשות של היהודי זה גם החיבור למקום. אין השראת שכינה שלימה בלי החיבור לבית המקדש, ולמעשה אדם צריך להיות כל הזמן במודעות לעניין הזה.

גם בלימוד ענייני המקדש יש חיבור לבנינו. יש מדרש תנחומא מפורסם המתאר דו שיח בין הנביא יחזקאל לקב"ה. הקב"ה מצווה יחזקאל ללמד את בני ישראל את צורת הבית, ויחזקאל שואל אותו מדוע הוא עושה זאת אם עם ישראל נתון בגולה ולא יכול לבנות את בית המקדש. הקב"ה עונה לו תשובה נפלאה: "אמר לו הקב"ה ליחזקאל ובשביל שבני נתונים בגולה יהא בנין ביתי בטל? אמר לו הקב"ה,

גדול קרייתה בתורה כבנינה. לך אמור להם ויתעסקו לקרות צורת הבית בתורה, ובשכר קריאתה שיתעסקו לקרות בה אני מעלה עליהם כאלו הם עוסקין בבנין הבית". הלימוד לא רק תיאורטי, אתה צריך להרגיש שכלימוד שלך אתה בונה את הבניין הפיזי. בית המקדש שלנו הוא בבואה למקדש העליון, ועבודת המקדש בעולם הזה גורמת לאור גדול במקדש העליון. יש לנו השפעה גדולה בעבודה בעולם הזה.

"גזירה על המת שישכח מן הלב", אבל פה זה לא מת ואי אפשר לשכוח. זה הלב שלנו! זו המשמעות של שלושת השבועות. זו לא אבילות על מציאות שנעלמה, אלא התעוררות למציאות העתיד.

במישור היומיומי הפשוט, העיקר הוא להרגיש את החיסרון ולהגביר את הכיסופים; בכל תפילה להרגיש את העובדה שהעולם לא שלם.

אנחנו לא מסוגלים להבין באמת את החיסרון, נולדנו עוורים בנושא הזה. הכל כלול במקדש. הוא מקום התפילה והכפרה, מקור הברכה הרוחנית והגשמית, מקור החכמה והנבואה. אנחנו לא יודעים בכלל מה חסר לנו. בזמן המקדש היו שמיים פתוחים, כיום התפילות זקוקות להרבה יותר כוח כדי לעלות. לצערי, לא מספיק שואפים למציאות האלוקית הנפלאה הזו. הכמיהה למקום הפיזי לא סותרת את השאיפה למדרגה הרוחנית. זה החידוש במקדש, ששני הרבדים הללו מחוברים, הא בהא תליא. אנו לא מחנכים

לפרישות, אלא להשראת שכינה במציאות הגשמית, שמתברכת ממקום המקדש. בבית המקדש הראשון הוסיף שלמה המלך עשר מנורות ושולחנות זהב. רבים שאלו, מילא להוסיף מנורות המוסיפות אורה, אבל מדוע להוסיף שולחנות? אי אפשר להוסיף מנורה ללא שולחן, במקדש השולחן צריך להיות מול המנורה. אי אפשר לנתק את הברכה הגשמית מהברכה הרוחנית, זה החידוש של המקדש. כל עוד אנחנו לא שואפים למציאות הזו, אנחנו עדיין מנותקים מכל תפיסת המקדש."

לסיום, מה הרב ממליץ למי שמעוניין ללמוד דברים שקשורים למקדש, בלימוד הלכות קודשים או במחשבה?

אני חושב שכלימוד המעשי צריך להתחיל בבסיס טוב, והנקודה הראשונה המתאימה היא הלכות בית הבחירה לרמב"ם. למרות שיש לו שיטות ייחודיות משלו, המעוף שלו ורוח הקודש שהיתה לו בכתיבת הדברים, מאפשרת לך להיכנס בצורה מיטבית באמת לעולם של המקדש. עם ציורים ותרשימים טובים, זה עושה לך סדר בראש. יש ספרים נוספים, של מכון המקדש וגם דברים שאני כתבתי, שמראים את הפן החיצוני והויזואלי יחד עם הצדדים הפנימיים.

בפן המחשבתי יותר, דיברנו על הספר משכני עליון של הרמח"ל, הוא קצת קשה וכבד ומתאים למתקדמים, אבל מי שצולל פנימה מרוויח דברים נפלאים. כמוכן שיסודות הדברים נמצאים בדברי הראשונים על התורה. הרמב"ן ורבנו בחיי מרבים לעסוק בנושא במקומות שונים, בייחוד בספר שמות. אלו דברים נפלאים מאוד. חוץ מאלו, יוצאים היום ספרי מבוא טובים מאוד. שוב, אני חושב שהנקודה העיקרית היא לחבר את התבנית ההלכתית עם התבנית הרוחנית, לעסוק בפרטים יחד עם הצד המחשבתי. העיקר להיות מחובר לממד הפנימי ולדחוף ולדחוף ולדחוף, כמו יולדת, בסוף יוצאים חיים חדשים.

בכל יום יהיו בעיניך כחדשים

שי רובינשטיין

—
כיצד מנצחים את ההרגלים? | לפנות את החפצים המיותרים | המחשש בכל יום תמיד

חשיבות ההתבוננות בהתחדשות שפע העולם והבחירה בעבודה זו

מצוות אנשים מלומדה

כל אחד מאיתנו מחפש ורוצה חיות, תענוג וחיבור עמוק לקב"ה בעבודת ה', בתפילה ובכל דבר שהוא עושה בחייו. אחד הדברים שהבעש"ט, מחולל תנועת החסידות, החייה ושם ביסוד עניין החסידות הוא עבודת ה' מתוך חיות ושמחה בלב חם ובווער לקב"ה. כמו שמובא בשמו (קונטרס מאירת עיניים אות כב בהקדמת הבעש"ט על התורה): "כי בכלל כל דרך החסידות הוטבע על שני הגלגלים והאופנים האלו שתמיד יסבו בלכתם והוא ענווה ושמחה". ובשביל שעבודת ה' תהיה בשמחה היא חייבת להיות בחיות, כיוון שמעשה שאדם עושה בחיות מהווה סימן שהוא שמח בו ומזדהה עימו, וכן להיפך. ואם זה יסוד כל-כך גדול וחשוב יש להבין, איך מגיעים לעבודה זו?

המונע הכי גדול בעניין זה הוא כח ההרגל. כיוון שכשאנחנו מתרגלים לעשות דברים בצורה אוטומטית בלי מחשבה כסדר יום הרגיל, בדרך כלל נאבד את החיות שלנו מדברים אלו. לדוגמא, עבודת התפילה - לכאורה, כל פעם אנו מתפללים את אותה התפילה באותו הנוסח שלוש פעמים ביום, ולכן פעמים רבות אנו נופלים להתיישנות ושיגרה ומאבדים את החיות שלנו. אפשר להמשיל זאת לאדם שאוהב מאוד שוקולד, ולימים התחיל לעבוד במפעל שוקולד והורשה לאכול כמה שהוא רוצה, לאחר

תקופה כבר לא יהיה לו תענוג ורצון בכלל לראות שוקולד כיוון שהאכילה כבר נהיתה דבר שבשגרה ונאבד התענוג ממנו.

במוניטור שבדק את פעולות הלב כשאדם חי מסומנות עליות וירידות, אך כשהוא ל"ע נפטר הגרף מראה קו ישר ללא שינוי. כך גם ברוחניות. המוניטור מלמד אותנו שכאשר לאדם יש חיות אז כל חייו רצופים בתנועה מתמדת, עליות וירידות - הכול חי. אך כשכוח ההרגל קבוע בלא התחדשות, אז האדם נחשב כמת שאין לו חיות, שהרי גם לאדם זה אין חיות בעבודת ה' שלו, כמו שמובא בברכות (יח): "רשעים - שבחייהם קרויים מתים".

וככל שההכרה בחידוש העולם תתגבר אצלנו, אנו נבין שכל יום בעולם מחודש - מעולם לא היה את אותו יום ולעולם לא יהיה את אותו יום שוב

התחדשות הבריאה בכל יום

לכן העצה היעוצה לעניין זה היא להתדיר לעצמנו את האמונה החזקה שהקב"ה מחדש את הבריאה תמיד, כמו שאנו אומרים כל בוקר בברכת יוצר "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית". הקב"ה מחדש בכל יום ויום את הבריאה ואת כל הברואים, וככל שההכרה בחידוש העולם תתגבר אצלנו, אנו נבין שכל יום בעולם מחודש - מעולם לא היה את אותו יום ולעולם לא יהיה את אותו יום שוב. ה' טובע בכל יום כוחות חדשים בבריאה ובברואים, שעל ידם אפשר להגיע לייעדים שלא הגענו אליהם בעבר, מכיוון שבכל יום טמונים כוחות חיים

חדשים. כך גם בתפילה שאנו מתפללים בכל יום, אף שהיא אותו נוסח כמו בעבר, אך הידיעה שהתפילה הזאת מעולם לא הייתה עוד בעולם ולעולם לא תהיה שוב מחיה את התפילה מחדש. על עניין זה יש תורה נפלאה של ה'דגל מחנה אפרים, רבי אפרים מסידילקוב זי"ע"א נכדו של הבעש"ט הקדוש, לפרשת עקב:

"והיה עקב תשמעון את וכו' ושמר ה' אלקיך לך וכו' - כלל גדול לעבודת הבורא ב"ה העיקר היא האמנה. וע"ז היה מזהיר אא"ז (=אדוני אבי זקני) זללה"ה, וזהו שורש לכל התורה והעבודה. וזהו שאמר דוד המלך ע"ה "כל מצותיך אמונה שקר רדפוני עזרני", כי עיקר המצות היא האמונה להאמין בה'. ומי שהוא מאמין בה' יכול להתפלל בכל יום, כי אם הוא מאמין שה' הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית הוא בכל יום בריה חדשה וכל העולמות הם ברואים חדשים, וצריך להתפלל וליתן שבח והודיה למי שברא הכל וגם ברא אותו ולהתפלל על נפשו ונפש אשתו ובניו ועל פרנסתו וכל טוב.

ואם אינו מאמין באמונה שלימה שהקב"ה מחדש בכל יום מעשה בראשית, התפלה והמצות נעשין אצלו כדבר ישן ורגיל ונמאס אצלו לדבר דברים אחדים בכל יום ויום. וזהו שאמר אא"ז זללה"ה על פסוק "אל תשליכני לעת זקנה" פירוש שיוקין הדבר אצלו כי כמו הזקנה גורם חלישות בכל איברי האדם מחמת שתש כוחותיו ולחלוcho ומריצות הדמים המחיה את האדם, כמו כן ברוחניות שדבר ישן וזקן אין לו בו תענוג וחיות גדול ולא כן דבר חדש. וזהו בכל יום יהיו בעיניך כחדשים, כי "חדשים לבקרים רבה אמונתך" פירוש כי על ידי שחדשים לבקרים היינו שאתה מחדש בכל יום מעשה בראשית ועל ידי זה "רבה אמונתך" נמצא עיקר כל התפלה והמצוה היא האמונה. העולה מתורה זו הוא כמה מהותית היא עבודת ההתחדשות, שמשנה בנו את כל היחס לעבודת ה' על ידי הידיעה שהעולם מחודש ומתחדש חי ופועם בכל רגע, ורק צריך להיזהר שלא יפלו הדברים אצלנו להזדקנות והתיישנות, כמובא

מהבעש"ט - שיזהר האדם שלא יזקינו הדברים אצלו.

כך גם מובן מדברי הטור (סי' ס' סעי' ב'): "כתב רב עמרם לשווייה איניש לקריאת שמע בכל זמן דקרי לה כפרוטגמא חדשה, פירוש פרוטגמא -

//

"כי כמו הזקנה גורם חלישות בכל איברי האדם מחמת שתש כוחותיו, כמו כן ברוחניות שדבר ישן וזקן אין לו בו תענוג וחיות גדול ולא כן דבר חדש"

—

כתב המלך שמצוה על על בני מדינתו". וכתב עליו הבית יוסף (ד"ה 'ויקראנה'): "כלומר שלא תהיה בעיניו כדבר שכבר שמע אותו הרבה פעמים שאינו חביב אצלו, וכך אמרו חז"ל "על אשר אנכי מצוך היום בכל יום יהיו בעיניך כחדשים".

לפנות מקום לשפע

מובא מעשה מהבעש"ט, בעני אחד שביקש ישועה למצבו והגיע לבעש"ט הקדוש זיע"א. הורה לו הבעש"ט לזרוק ולהוציא מביתו חפצים מיותרים, ובכל פעם שהגיע אליו אמר לו הבעש"ט להוציא עוד ועוד חפצים, עד שהצליח והוציא סוף כל סוף את כל החפצים הישנים המיותרים מביתו, מיד באה לו הישועה וההרחבה. נשתוממו התלמידים כיצד דבר זה יביא לישועה ולפרנסה? שאל אותם הבעש"ט: אם כן למה זכה לישועה? אמרו: כיוון שהוא נתבטל לרב בלא שאלת והבנת טעם, זכה. אמר להם הבעש"ט: לא מפני זה, אלא כי יש שפע

שערים

עבודת ה' אוציות ישראלית

יש לך מה לומר בעבודת ה'?

התבוננות בתהפוכות הדור האחרון?

אנחנו לא מחכים רק לרבנים...

כתוב אלינו
שערים - במה לרעיונות שלך
Yosef154@gmail.com

המוכן לאדם אך צריך לפנות מקום חדש לשפע, וברגע שפינה המקום נכנס השפע.

סיפור זה מלמדנו שיש שפע מוכן המתחדש בכל יום, ויש לאדם בחירה האם להתחדש ולקבל את אותו שפע או להישאר בעבר. כמו שדורשים את המילה 'עברייך' מלשון 'עבר', שהוא תקוע בעבר ולא נותן לעצמו יכולת להתחדש ולהתקדם הלאה.

כך הדבר בסיפור המעשה. לעני שבא לבעש"ט היה שפע עליון המוכן לו, אך הוא היה צריך לבחור להתחדש ולהשליך את הדברים המיותרים על מנת לפנות מקום לשפע החדש. פעמים רבות ה' רוצה להשפיע לנו שפע חדש, אבל אנחנו בוחרים להישאר בעבר עם הדברים המיותרים והמוכרים לנו וללא יכולת התקדמות. התהליך שהבעש"ט עשה עם העני היה להיפטר מהפסולת של העבר, להשליך אותה לאחוריו, להתקדם הלאה ולהתחדש עם השפע שמחכה לו. באותה מידה מלמד אותנו הסיפור הזה יסוד גדול ברוחניות. יש לנו בחירה תמידית האם

//

יש לאדם בחירה האם להתחדש ולקבל את אותו שפע או להישאר בעבר. המילה 'עברייך' מלשון 'עבר', שהוא תקוע בעבר ולא נותן לעצמו יכולת להתחדש ולהתקדם הלאה

—

להתחדש ולזרוק את כל ההרגלים הלא טובים שלנו ואת המידות שנקבעו בנפשנו, וכך אנו יכולים להיות קשובים לשפע הרוחני שמתחדש בכל יום בבריאה. שהרי מצד אחד הקב"ה קבע חוקי

טבע קבועים וברורים למציאות על-מנת שנוכל להתנהל בה, אך צריך לזכור שבתוך הקביעות של המציאות שאנו רואים יש שפע רוחני שמתחדש בכל יום, וגם את הקביעות עצמה שה' מחדש כל יום.

העבודה שלנו היא להתבונן מה הם הדברים המיותרים בחיינו שקושרים אותנו לעבר ולא נותנים לנו יכולת התקדמות והתחדשות. התפקיד שלנו הוא למצוא את הנקודות האלה, לבחור להשליכם, ולהתבונן איזה נקודות חדשות אנחנו רוצים לאמץ לחיינו, ואיתם ללכת ולהתקדם, וודאי שתמיד עלינו להיות קשובים למציאות המתחדשת כדי שגם הנקודות החדשות לא יפלו לזקנה.

יסוד דברים אלו קבלתי ממו"ר הרב דניאל סטבסקי שליט"א, שיהיו דברים אלו לרפואתו השלימה בתושח"י.

רוצה את

שערים

עבודת ה' ארצישראלית

אצלך על הבמה?

לא משנה איפה אתם לומדים

מדרשה או ישיבה גבוהה

ישיבה תיכונית או אולפנה

או אפילו דף יומי בבית הכנסת השכונתי

שערים

עבודת ה' ארצישראלית

יכול להגיע עד אליכם.

צור קשר: 052-8308499

לקבלת 'שערים' בדוא"ל שלחו הודעת SMS למספר הטלפון

או במייל: yosef154@gmail.com